Št. 241 Poštnina plačana v gotovini (Tassa convenuta con la posta) ..., v torek 13. oktobra 1925. Posamezna številka 20 cent. Leto IX.

Izhaja, izvzemši pondeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo ulica Asiškega št. 20, I. nadstropje. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Prof. F. Peric. ... Za inozemstvo mesečno ... Telefon uredništva in upr. ... 11-57.

Licejska knjižnica LJUBLJANA

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 50 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.20, oglasi denarnih zavodov mm po L 2.—. Mali oglasi po 30 cent. beseda, najmanj pa L 3.—. Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20. I. nad. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Politika in položaj čeških Nemcev

Večina čehoslovaških listov se spominja te dni triletnice obstanka sedanje vlade. V dejstvu, da se je sedanja vlada vzdržala, dočim so se menjali novi parlamenti, vidijo listi zadosten dokaz, da je sodelovanje petero koaliranih čehoslovaških strank dovedlo do konsolidacije razmer. Koalicijska vlada se ni ustanovila kot slučajna grupacija, ker je imela svoj točno določen program, ki ga je vsa tri leta točno izvajala. Višek racijonalne politike sedanje vlade je vsekako letošnji aktivni proračun. Listi izražajo uverjenje, da bodo prihodnje volitve pokazale, kako čehoslovaški narod ceni idejo narodne koncentracije in pomen skupnega dela.

Debate v zbornici o proračunu za leto 1926. so se udeleževali večinoma poslanci opozicije, dočim je koalicija določila omejeno število generalnih govornikov. Znamenit je bil govor generalnega poročevalca o proračunu, dr.a Srdjinka. Bil je to notranje-političen dogodek. Dr. Srdjinko je izjavil, da je treba enkrat jasno povedati in ugotoviti, zakaj da niso bili nemški državljani zastopani v vrstah revolucijonarne narodne skupščine.

Tretjega dne po prevratu je bil v prostorih revolucijonarnega Narodnega odbora na oficijelni seji navzočen tudi voditelj nemških strank dr. Lodgmann, ki je bil povabljen na sodelovanje. Dr. Lodgmann je zahteval časa za razmišljanje, rezultat njegovih posvetovanj pa je bilo priobčilo, da Nemci ne bodo in da ne morejo sodelovati s Čehi in Slovaki v revolucijonarnem Narodnem odboru. Posledice Lodgmannove izjave so se pokazale takoj. Ustanovila se je nemška vlada za takoimenovani «Sudetendeutschland», ustanovila se je tudi nemška vojska. **Čehoslovaška ponudba miru je bila s tem odklonjena.** Nemci so delovali proti državi, sedaj pa očitajo, da je revolucijonarna narodna skupščina, v katero so bili povabljeni, 16 mesecev delovala brez njih. Nemci so bili izključeni iz vlade, ker niso hoteli s Čehi in Slovaki sodelovati. Igrali so na drugo karto in so izgubili igro. Tudi sedaj se nemška opozicija izčrplja z brezciljno borbo, ne more se pa sporazumeti za opredeljeni program. Zato so pogajanja z njimi nemožna.

Čehoslovaška politika je dobro poznala pogreške, ki jih je delala Avstrija. Zato jih ne bo ponavljala. Čehoslovaške stranke ne bodo postopale proti Nemcem tako, kakor bi Nemci postopali proti Slovanom, če bi se bila vojna zaključila z nemško zmago. **Tiče se to pred vsem nemške prosvete.** Čehoslovaška vlada stoji na načelu, **da šola ne sme biti sredstvo za raznarodovanje:** da češko dete mora priti v češko šolo, **kakor nemško dete v nemško!!** Kar se tiče očitanja, da poslanska skupščina zapostavlja opozicijo, je potrebno naglasiti, da vsaka opozicija ima tako veljavo, kakor jo zaslužuje. Le želeti se more, da se nemška opozicija organizira, spopolni ter si določi pozitiven program. Čim bo imela tak program, po katerem bodo postopali v narodni skupščini, **bodo mogli zasesti tudi ministrske portfelje.**

Srdjinkov govor, ki ga je koalicija sprejela z velikim navdušenjem, je napravil na vse prisotne globok vtis, pod katerim so na večer glasovali o proračunu v prvem čitanju. Za so glasovale vse koalicijske stranke, proti pa združena opozicija, izvzemši slovaško ljudsko stranko, ki se je vzdržala glasovanja.

Tudi za nas Slovane v Julijski Krajini so razkritja in izjave zastopnika vladnih strank v čehoslovaški narodni skupščini posebno pomebna, ker pomenijo važen aktivum v borbi za zboljšanje njih narodnega in političnega položaja. Ugotovitve in izjave dr.a Srdjinka so temeljita lekcija vsem tistim, ki menijo, da so dovolj zavrnili našo narodno ali kulturno zahtevo s tem, da nas s hlinjenim ogorčenjem opozarjajo, kako grdo, krivično in nespravljivo da postopajo Čehi proti nemški manjšini!! Sedaj imajo odgovor na to hinavstvo od kompetentne strani, ki ugotavlja, kako so Čehi že takoj po prevratu ponudili Nemcem oljkovo vejico miru, kako so jih vabili na sodelovanje in **kako jim zopet prihajajo s ponudbo sprave,** jim odpirajo pot do ministrskih porfeljev, do sodelovanja tudi na vladni oblasti. Nočejo posnemati pogrešk Avstrije, nočejo vračati zlo za zlo. Z ozirom na manjšinsko politiko, ki se izvaja proti naši narodni manjšini, pa je za nas najpomembnejša izjava, **da šola ne sme biti sredstvo za raznarodovanje, da nemški otrok spada v nemško šolo, da je torej Nemcem na Češkem zagotovljena popolna svoboda na polju kulturnega snovanja!**

Že čujemo zopet tisti znani izgovor, da je čehoslovaška država v mirovnih pogodbah formalno sprejela obveznosti napram svojim narodnim manjšinam, Italija pa ne. Ker pa se ti dejstvi vedno ponavljata, tako, da se v njima malone izčrplja utemeljevanje postopanja proti naši in nemški narodni manjšini, odgovarjamo tudi mi zopet s svojim, vedno ponavljanim sklicevanjem na dejstvi, da Italija sicer res ni formalno sprejela nikake tozadevne obveze, **da pa so to nje predstavniki na mirovni konferenci odklanjali s slovesnim sklicevanjem na svobodoljubne tradicije Italije in nje liberalne zakone, ki da že sami zagotavljajo narodnim manjšinam popolno svobodo na negovanje svoje narodnosti in kulture!** Dalje se zopet in zopet sklicujemo na dejstvo, da so se take obljube in zagotovila ponovila v parlamentu od strani zakonitih in odgovornih predstavnikov države in tudi v prestolnem govoru. Z ozirom na povod, na mesto in na namen, v katerega so bila podana ta zagotovila moremo reči z vso pravico, da pomenijo moralno obveznost tolike sile, da popolnoma razveljavlja novi izgovor, češ da nastopa sedaj drugačna in nova Italija, ki so ji na čelu novi državniki, ki da drugače in boljše razumejo nje potrebe in koristi in da jih zato obljube prejšnjih vlad ne vežejo.

Mussolinijevo mnenje o starih strankah

in njegove izjave za spopolnitev fašistovske revolucije

RIM, 12. Včerajšnji «Impero» je ponatisnil iz revije «Ordine Fascista» pogovor z Mussolinijem, v katerem se ministrski predsednik tako-le izraža o razvoju fašistovske revolucije:

«Prva faza fašistovske revolucije je dokazala nezmožnost starih strank, ki jih je fašizem pobil na vseh poljih. Sedaj je treba dokazati, da te stranke nimajo več pravice do obstanka, ker so oropane vseh idealov ter so se preživele po neizprosnem pohodu zgodovinske realnosti.

«Socijalistični nauk, ki je že doživel svoj polom v polstoletni dobi neprestanega odrekanja, je našel v Rusiji svoj grob neslavnega spomina, kjer sta kapitalizem in individualizem pokopala še zadnje ostanke komunizma. Liberalna stranka je zaključila svoje malo slavno življenje s prihodom fašizma; in je že pravi čas, da vstane kdo, ki naj vzpostavi zgodovinsko resnico ter odvzame liberalizmu aureolo, s katero se je ta-le dosedaj po krivici dičil; da vstane kdo, ki naj pove in dokaže — kakor se to vendar lahko dokaže —, da si je ta stranka skozi pol stoletja prisvajala nezaslužen sloves, ker pač nima ničesar opraviti z Risorgimentom in ni razumela srca Garibaldija, Mazzinijevega genija, Cavourjeve modrosti ter je metala Italijo k nogam vseh velevlasti, kakor sramežljivo služkinjo na Dunaju, kakor uklenjeno sužnjo v Berlinu; ki je iz strahu uničila sadove revolucije; ki je zadušila — ker jih ni znala preceniti — kali veličine italijanskega naroda; ki je pustila narod v bedi s svojo politiko odrekanja, dokler se narod ni osvobodil z vojno izven in proti strahopetnemu in suženjskemu liberalizmu.

«In treba je boriti se proti demokraciji ter jo pobijati predvsem v tistih njenih socijalnih in filozofičnih načelih, ki izhajajo iz že preveč izkoriščane francoske revolucije. Mlahavost, ki jo mi pobijamo, moramo nadomestiti z novim redom, ki naj sloni na disciplini in hierarhijah, ki naj omogoči državi, da bo vršila brez ovir in brez neredov svojo funkcijo za dobrobit ljudstva in napredek naroda; od tu izhaja potreba cehovstva, ki spopolnjuje idealistično filozofijo fašizma z njegovo pozitivistično funkcijo, izražajočo ir uravnavajočo materijalne potrebe ljudstva, tega silnega elementa, ki se ga ne sme prezreti.

«In to je, od koder se poraja potreba novih ustanov, ki naj harmonično in vredno predstavljajo teh dvoje širokih polj: ono politično v pravem pomenu besede ter ono drugo gospodarsko in socijalno».

Nadalje je Mussolini še rekel:

«Revolucija je na pohodu. Molčim, ampak moje smernice so jasno začrtane in ne bom se pustil zapeljati od brbljajočega konfusijonizma. V gotovem momentu bo kak «čin» prekinil ropot in bo to nov revolucijonaren čin, določen, da spopolni revolucijo ter jo napoti njenim neodvrnljivim ciljem naproti.

«Ko se bomo osvobodili Matteottijevega procesa — ki se bo končal z novim in grenkim razočaranjem za trmaste opozicijonalce —, bomo imeli svobodne roke za proučevanje in udejstvitev reform. Prebral sem tozadevna dela «Solonov» in sem si že jasno zamislil svoje zaključke v tem oziru. Fašizem bo postal prehod v novi red, ki ga bo uresničila revolucija ter ga vzdrževala za vsako ceno za dobrobit in veličino te naše ljubljene Italije. In vi boste morali biti glavni činitelji tega velikega zgodovinskega čina».

«Prepozno je klicati mir božji nad Italijo» — pravi «Popolo d'Italia»

Glede zaključkov državnega pravdnika v preiskavi radi Matteottijevega umora je včerajšnji «Popolo d'Italia» objavil pod naslovom «Ne pozabiti!» članek, v katerem pravi med drugim, da ni mogoče več klicati božjega miru nad Italijo po vsem tem, kar se je po Matteottijevem umoru «prepiskalo na razglašeni magični piščalki». Mussolinijevo glasilo opozarja, da ni smeti pozabiti na «veliki lov proti posameznim fašistom leta 1924.»

Incidenti med fašisti in prostozidarji

Prostori lože na trgu del Gesù opustošeni

RIM, 12. Sinoči je nekoliko skupin fašistov poškodovalo prostore prostozidarske lože na trgu del Gesù. Izvršenih je bilo več aretacij. Aretiranci so bili odvedeni v zapore ter zatoženi sodišču.

RIM, 12. Tiskovni urad fašistovske stranke poroča: «Radi sinočnjih incidentov je glavni tajnik fašistovske stranke odstavil od službe tajnika rimskega fašja, kom. Foschija. Stranka sama je prevzela vodstvo tega fašja.

FIRENZE, 12. V preteklih dneh je prišlo v Porto Longone med fašisti in prostozidarji do incidentov, tekom katerih je bila poslednjim zaplenjena njihova zastava. Radi tega je župan, ki pripada tamkajšnji loži prostozidarjev, podal ostavko.

Ravnotako so fašisti v Portoferrai vdrli v prostore tamkajšnje prostozidarske lože ter poškodovali hišno opravo.

Fašistovske škvadre «divjakov» razpuščene

RIM, 12. Tiskovni urad fašistovske stranke poroča: «Glavni tajnik stranke je ukazal vodstvu fašistovske zveze v Sieni, da razpusti škvadre «dei selvaggi» iz «Colle val d'Elsa».

Po strašni železniški nesreči v Kalabriji

Šestnajst oseb mrtvih

RIM, 12. Dela za vzpostavitev železniške zveze v Kalabriji po strašni nesreči od minole sobote so v polnem teku. Treba bo, da poteče še cel teden dni, da bo lahko promet za silo vzpostavljen. Redni promet vlakov se bo lahko začel komaj koncem tega meseca. Lokomotiva, ki je treščila v reko, leži še v strugi obrnjena na glavo in zarita v zemljo.

Dosedaj so našli trupla treh žrtev. Število ponesrečenih oseb še niso dognali, vendar se računa, da je prišlo pri nesreči 16 ljudi ob življenje. Za reševalna dela je poslala mornarica na mesto nesreče eno torpedovko.

Zagrebško „Kolo" v Milanu

Triumf slov. pesmi na prvem italijanskem konservatoriju

MILAN, 12. Velika množica občinstva je sinoči prisostvovala koncertu, ki ga je priredilo zagrebško pevsko društvo «Kolo» v veliki dvorani tukajšnjega konservatorija. Zbor je vodil mojster Oskar Smodek od Narodnega gledališča v Zagrebu. Več točk sporeda, ki je vseboval izključno slovanske pesmi, «so pevci morali ponoviti. Občinstvo je sledilo z velikim zanimanjem izvajanju sporeda ter je po pravici burno aplavdiralo pevcem.

Tukajšnji «Corriere della Sera» zatrjuje, da izdajajo pastoznost glasov zagrebškega društva «Kolo», popolnost v poudarjanju in v melodičnih efektih ter gotove finese v izražanju in gotove delikatese v zlitju glasov globoko izobrazbo pevcev ter strogo disciplino njihove šole. Mojstra Smodeka, ki je vodil koncert, je občinstvo z velikanskim navdušenjem pozdravljalo.

Konferenca nasledstvenih držav

RIM, 12. Dne 3. novembra se sestane v Rimu konferenca nasledstvenih držav za ureditev predvojnih dolgov.

Živahno politično življenje v Beogradu

Prihajanje poslancev — Pašić odšel iz Monte Carla

BEOGRAD, 12. (Izv.) Z današnjim dnem se je pričelo normalno politično življenje. Dopoldne se je vršila seja finančnega odbora. Odbor je razpravljal o važnih zadevah. Seje bodo trajale do četrtka.

Ker se otvori zasedanje Narodne skupščine ta teden, je dospelo v Beograd večje število poslancev. Ministrski predsednik Pašić pride glasom vladnih vesti v Beograd v četrtek ali v petek. Po njegovem povratku je pričakovati važnih političnih sprememb in razčiščenja položaja. Nekatere vesti pravijo, da se je Pašić že odpeljal iz Monte Carla in da se povrne v Beograd 14. t. m.

Kralj Aleksander zbolel

Zasedanje narodne skupščine bo odgodeno?

BEOGRAD, 12. (Izv.). Iz Topole je dospela vest, da je kralj obolel na španski bolezni. Zaradi tega bo Narodna skupščina, ki bi se imela otvoriti s prestolnim nagovorom, najbrž odgodena. Zdravnik dr. Cohen je nasvetoval kralju, da ostane par dni v postelji in da ne zapusti sobe vsaj 12 dni.

Manifestacije za koroške Slovence

Petletnica koroškega plebiscita — Resolucija radi gibanja za spojitev Avstrije z Nemčijo

LJUBLJANA, 12. (Izv.) Včeraj so se vršile v vseh večjih krajih Slovenije velike manifestacije za koroške Slovence.

V Ljubljani se je vršilo veliko manifestacijsko zborovanje na Kongresnem trgu. Otvoril ga je predsednik Jugoslovenske Matice prof. Janko Pretnar. Nastopilo je več govornikov, ki so ostro kritizirali postopanje koroške deželne vlade s Slovenci onstran Karavank.

Zborovalci so enodušno odobrili nastopno resolucijo: Vznemirjeni radi gibanja za priključitev Avstrije k Nemčiji prosimo vlado, da posveti največjo pažnjo temu vprašanju. Pomaknitev nemške meje na Karavanke bi ogrožala ne le Jugoslavijo, ampak celokupno Evropo. V slučaju spojitve Avstrije z Nemčijo mora slovenski del Koroške pripasti Jugoslaviji.

Demokratski shod v Vinkovcih.

BEOGRAD, 12. (izv.) Vsi današnji beograjski listi prinašajo poročilo o dobro uspelem demokratskem shodu v Vinkovcih, kjer je nastopil kot glavni govornik Svetozar Pribičević. Kakor piše «Pravda», se je demokratskega zborovanja v Vinkovcih udeležilo nad 10 tisoč ljudi

Sušak za krajšo zvezo z Ljubljano

BEOGRAD, 12. Predstavniki sušaške in delegati zagrebške trgovske komore so opozorili jugosl. vlado na prometni tarifarni problem Sušaka ter predložili med drugim zahtevo, da se vozarina na Sušak, sušaško pristanišče, ter iz Sušaka v vseh relacijah ter za vse normalne in izvzetne izvozne tarife izenači z vozarinskimi postavkami, ki veljajo po tarifi za luko Šibenik. Memorandum zahteva nadalje, da naj se vsa pristanišča na Sušaku popravijo na državne stroške, da naj država za povečanje kapacitete Sušaka ukrene potrebno regulacijo kolodvora in pristanišča, da bi mogel Sušak uspešno konkurirati Reki. Končno se izraža prošnja, da naj se zgradi železniška zveza s Kočevjem, da bi se iz Slovenije

Zbor Jugosl. muslimanske organizacije

SARAJEVO, 12. V Foči je imela Jugosl. muslimanska organizacija včeraj velik zbor, ki se ga je udeležilo preko 100 delegatov stranke. Glavni govor je imel voditelj stranke dr. Spaho, ki je ostro napadal imansko naredbo, ki jo je izdalo ministrstvo ver. V svojem govoru je dalje napadal Stjepana Radića. Na zborovanju je imel daljša izvajanja tudi dr. Behmen.

pritegnil promet od Trsta na Sušak. Deputacija je posetila ministre Krajača, Ninčića, Radojevića in dr. Rybaža.

Potres v Hercegovini

MOSTAR, 12. Včeraj so občutili po vsej Hercegovini precej močan potres, ki pa ni napravil nikake škode.

Ugoden potek locarnske konference

Italija podpiše varnostni pakt — Besedilo varnostnega pakta

LOCARNO, 11. Tekom včerajšnjega dneva, ko konferenca ni imela nobene seje, se je vršila cela vrsta razgovorov. Chamberlain in Luther sta se razgovarjala cele tri ure. Nemci smatrajo dr. Luthrov poset pri Chamberlainu samo za formalen, kakor poset Brianda pri dr. Stresemannu, ki je trajal poldrugo uro. Tudi načelnik italijanske delegacije Scialoja se je razgovarjal z nemškimi delegati. Nadalje se je vršil razgovor med Vanderveldom in Schubertom, dr. Benešem in Vanderveldom. Poljski zunanji minister Skrzynski se je posvetoval z vsemi zavezniškimi ministri. Poljska delegacija še ni stopila v stik z nemško. Čehoslovaška delegacija jo je pri tem prehitela, ker se je dr. Beneš srečal z dr. Stresemannom, ko je ta prihajal od razgovora z Briandom in je potem z njim obedoval. Vsebina vseh teh razgovorov ni znana.

Agence Havas poroča: Konferenca je sprejela besedilo načrta v celoti; le odločitev glede členov o jamstvih za vzhodne razsodiščne pogodbe in za vstop Nemčije v Društvo narodov si je pridržala, ker oba člena še nista popolnoma pojasnjena. Med obema tezama pa se opaža že precejšnje zbližanje. Izgleda, da so glavne zapreke že odstranjene. Sedaj se iščejo formule, ki bodo varovale jugosl. interese ter zadovoljile javno mnenje Nemčije. Francoska in nemška delegacija se bosta popoldne skušali sporazumeti. Scialoja je izjavil, da meni Italija, da se more sedaj pridružiti načrtu pakta. Ta izjava pomenja novo etapo v uspehu pogajanj.

Uvod pakta bo imel torej natančno sledeče besedilo: «Nemčija, Belgija, Francija, Italija in Velika Britanija ugotavljajo ukinjenje belgijske nevtralnosti, poudarjajo potrebo, da se vzdrži teritorijalni status quo v coni, ki je bila torišče ljutih sporov v Evropi, ter gledajo na to, da zajamčijo varnost podpisanih narodov z dodatnimi jamstvi v okviru pogodbe in Društva narodov, ter sklenejo podpisati nastopno pogodbo.»

Poljski in čehoslovaški zastopniki se bodo najbrže v torek udeležili posvetovanj. Upajo, da se bo konferenca končala prihodnji teden.

Trockij poslanik v Parizu?

MOSKVA, 12. V moskovskih oficijelnih krogih se potrjuje vest, da bo Trocki v kratkem imenovan za sovjetskega poslanika v Parizu.

Ustanovitev poljsko-sovjetske trgovske zbornice

VARŠAVA, 12. Danes so se sestali zastopniki poljskih bank, industrijskih in trgovskih zavodov in delegati sovjetske trgovske misije v Varšavi v svrho ustanovitve poljsko-sovjetske trgovske zbornice.

Orkan na ameriški obali

20 mrtvih in več ranjenih

LONDON, 12. «Central News» poroča iz New-Yorka, da je divjal na vzhodni obali orkan. Vihar, ki je dosegel okolu 72 milj na uro, je dvignil visoko v zrak pet oseb in jih nato s tako silo vrgel ob tla, da so obležale mrtve. Iz več krajev prihajajo poročila o človeških žrtvah in o škodi, povzročeni po nevihti. Včeraj je bil v New-Yorku tako mrzel dan, kakršnega ne pomnijo že več let. V več okrajih je zapadel sneg in temperatura je dosegla nekoliko stopenj pod ničlo.

Italijanščina obvezen predmet na šolah v Uruguayju

MONTEVIDES, 12. Poslanska zbornica je sprejela zakonski načrt, ki uvaja italijanščino kot obvezen predmet na srednje šole.

Komunistična stavka v Parizu se ni obnesla

Spor med komunisti in reformisti — Vojaštvo zasedlo javne naprave

PARIZ, 12. V soboto in včeraj so pariški prometni delavci pričeli stavko, ki naj bi tvorila uvod k splošni protestni stavki proti vojnim operacijam v Maroku in v Siriji. Ta delna stavka, katere se je udeležilo le 20 odstotkov prometnih nastavljencev, se ni obnesla, kajti promet se je vršil normalno.

Med komunističnimi voditelji je zavladal velik odpor proti vodstvu reformistične delavske zveze, ki je izdala na svoje pristaše proglas, naj se ne udeležijo stavkovnega gibanja.

Kakor pravi «Libertè», je stavkovni odbor izdal na komunistične delavce tajno okrožnico, ki pravi: 1. Nihče izmed sodrugov ne sme hraniti na svojem stanovanju tajne dokumente in naslove; oddati jih mora zaupnim osebam, ki se ne udeležujejo revolucijonarnega gibanja. 2. Pošte, brzojava in telefona se smejo komunistični pristaši posluževati le v skrajno nujnih slučajih. 3. Nihče ne sme pripovedovati svojim prijateljem ali starišem o poteku in o svrhi stavke. 4.) Ko odhajajo pristaši na sestanke, naj pazijo, da jih nihče ne zasleduje.

Z druge strani pa je osrednje komunistično glasilo «Humanité» objavilo včeraj ta-le razglas: «V slučaju težkih incidentov se mora takoj obvestiti odbor za mednarodno rdečo pomoč. V slučaju aretacije morajo pristaši zahtevati kot odvetnika sodruga Sarotte-a».

Vlada je mnenja, da ta stavka ne bo izzvala resnejših incidentov in da železniški, poštni in občinski obrati ne bodo trpeli škode. Poučeni krogi predvidevajo, da bodo stopili v stavkovno gibanje deloma tudi stavbinski in kovinarski delavci. V svrho vzdrževanja reda je vlada izdala oblastim posebna navodila. Oni, ki bi skušal motiti normalen potek prometa, bo takoj aretiran in oddan sodni oblasti.

Občinske naprave: elektrarne, vodovode in plin stražijo vojaški oddelki že od pretekle sobote. Ravnotako se nahajajo pod strogim nadzorstvom pošta, brzojav in telefon.

Preiskave v uredništvu lista «L'Humanitè»

PARIZ, 12. Danes predpoldne je policija preiskala uredniške prostore komunističnega glasila «L'Humanitè» in je zaplenila več tisoč letakov, ki pozivljajo delavce, da se udeležijo splošne stavke, ki jo nameravajo proglasiti udružene strokovne organizacije.

Aretacija ponarejevalcev jugosl. kolkov

DUNAJ, 12. V zvezi s ponarejevanjem jugoslovenskih kolkov na debelo sta se izvršili že dve aretaciji. Policija je sredi septembra prijela nekega Kubata, ki je hotel spraviti v promet 8300 komadov jugoslovenskih kolkov po 250 Din. Pri tem so našli kolke v vrednosti dveh milijonov dinarjev. Kmalu nato je bil v Budimpešti prijet njegov sokrivec, 26-letni Josip Ofenbecker. Priznal je, da je dal izdelati falzifikate v dunajski tiskarni s posredovanjem nekega Filipa Barucha in Leona Richterja. Policija je sedaj prijela Barucha v osebi 28-letnega bivšega poslovodje Jugoslovenske zavarovalne tvrdke in 30-letnega trgovca s papirjem Leona Richterja. Oba v splošnem priznavata svojo krivdo.

Pomembne izjave o sovjetski politiki

Trocki je imel nedavno v Moskvi predavanje o predmetu «Naša gospodarska situacija na svetovnem tržišču». V tem predavanju je Trocki dokazoval, da z obnavljanjem ruskega narodnega gospodarstva narašča vedno bolj odvisnost Rusije od konjukture svetovnega tržišča. Trocki je optimist in pričakuje, da ob dobrem vodstvu more socijalistično gospodarstvo sovjetske Rusije napredovati s tempom kapitalističnega gospodarstva na zapadu. Nedavno je Trocki sprejel predstavnike privatnih industrijalcev, ki jim je priobčil, da hoče skoro zboljšati položaj činiteljev nove gospodarske politike v davčnem sistemu ter dati neke pravice sovjetskim trgovcem.

Letošnje vaje ruske vojne mornarice komentirajo odlični vojaški krogi na zanimiv način tudi v političnem pogledu. Načelnik vojne mornarice je izjavil v razgovoru z novinarji, da so bile letošnje vaje sovjetske mornarice na Baltiškem morju velike koristi toliko za vojno upravo, kolikor za vojsko sploh. Dokazale da so strokovnjakom, kako važna je dovršena obramba bivšega ruskega glavnega mesta proti vsem napadom. Izjavil je med drugim: «Demonstrativna plovba angleške eskadre, vprašanje izročitve otokov Oeslo in Dago Angležem, dograjanje pomorske baze za poljsko vojno mornarico v Gdanskem, in pojačenje vojnih mornaric pobaltiških držav — vse to nas sili, da smo oprezni.»

Načelnik sovjetske vojne mornarice je uverjen, da se Rusija mora zanimati za vprašanje zgradbe novih vojnih enot, ker je sedanja sovjetska mornarica zastarela ter da z vojaškega vidika nima velike vrednosti.

Spominjajte se ob vseh prilikah z darovi Dijaške kuhinje v Gorici

DNEVNE VESTI

„Lega“ v Trebčah

Gospodje od «Lege» se silno veselijo, ker jim je tako lepo uspela otvoritev novih prostorov zabavišča v Trebčah. Vsa vas da je bila prisotna in navdušena, ker so gospodje pokazali toliko zanimanja za Trebence.

Slavnostni govornik je posebno poveličeval darežljivost tržaških finančnih in ladjarskih krogov, ki da imajo za «Legina» podjetja vedno na široko odprte svoje žepe. Značilno je, da so za voditelja postavili slovenskega učitelja Miklavčiča, katerega priimek tudi pišejo brez običajne končnice — ch. Niso pa bili tako obzirni do domačinov, zakaj o ponosnih trebenskih Kralji pišejo, da so «Krali».

Dober dovtip

Reška «Vedetta» se je nedavno srdila, da gramofoni v Opatiji svirajo neprestano same nemške, madžarske in slovenske arije, nikoli pa italijanskih. Neki opatijski šaljivec ji svetuje, naj te gramofone pošlje v Rim tistemu filozofu Gentile, da jih — asimilira! To je sicer le dober dovtip, vendar ni, na koncu konca, toliko slaba misel, ker taka «reforma» gotovo ne bi toliko škodila kulturi v naši pokrajini, kolikor škoduje njegova šolska «reforma». Na slavi seveda ne bi naš filozof pridobil niti s tako asimilacijo.

Na krivem potu

Pod tem naslovom je zadnja «Istarska Riječ» objavila članek, ki se bavi s proslulo Gentilejevo šolsko reformo, nje nameni in sadovi, ki jih donaša. Članek vsebuje več ugotovitev, ki so vredne, da jih zabeležimo tudi mi.

Tudi v Italiji je bilo s početka mnogo uglednih ljudi, ki niso mislili na to, da bi našo deco raznarodovali. Najboljši dokaz za to je enodušna izjava italijanskega parlamenta v novembru 1920, ki nam je obetala na slovesen način, da se bomo mi Slovani svobodno razvijali; nacijonalno in kulturno. Da se to ni zgodilo, na tem so v prvi vrsti krivi **naši domači Italijani**, med katerimi jih je mnogo, ki so se, iz bogvedi katerega vzroka, izneverili svojemu narodu. Ti mislijo: kakor so oni črez ure postali Italijani, da se tako zgodi tudi z drugimi tukajšnjimi Slovani, ako se jih pritisne kakor je potrebno. Moremo odkrito reči, da je šolska reforma Gentilejeva **v glavnem delo teh elementov!**

V resnici pa ta reforma ni prinesla Italijanom tistih koristi, ki so jih pričakovali. To vidijo tudi ugledni Italijani iz starih pokrajin in so nezadovoljni s to nevredno in nazadnjaško reformo. Tisti naši italijanski sodeželani, ki so uverjali manistre, da postanemo mi v par letih čistokrvni Italijani (senator Tolomei), nočejo mirovati tudi sedaj. Menijo namreč, da je treba pritisniti še hujše. Njim je Gentilejeva reforma preblaga. Zato naj se poostri s tem, da se odpravio iz nje tisti paragrafi, ki govorijo o poznanih dodatnih urah. Če zahtevajo naši stariši, naj se njih otroci poučujejo tudi v materinskem jeziku, kričijo tisti elementi, da je to — propaganda. Če torej zahtevamo mi, kar nam zagotavlja zakon, podpisan od kralja in Mussolinija, je to — propaganda! Ne, gospoda! Če tudi ne bi bilo v zakonu predvideno tisto o dodatnih urah, ne bi bila zahteva naših starišev še nikaka propaganda.

Materinski jezik je človeku največja svetinja. To so že neštetokrat propovedovali in naglašali ne le največji in najprosvitljenejši umi nemški, francoski, angleški itd, marveč tudi najslavnejši modreci italijanski. Jezik je duša, a nikomur ni dovoljeno, do bi se dotikal duše. Gaziti narodu dušo, je greh. Zato slabo služi slavnemu italijanskemu narodu tisti, ki počenja tak greh. Tu opozarja pisec na kongres socijalistične internacijonale, ki je razpravljal tudi o narodnih manjšinah v Italiji, kar smo ugotovili tudi mi v «Edinosti». In piše potem: V interesu države je, da se take sodbe preprečijo, a to se more zgoditi edino s tem, **da se ta šolska politika iz temelja spremeni ter da se dajo narodnim manjšinam tiste pravice, ki jim gredo.** Kar pa se tiče tistih par dodatnih ur, ki jih dovoljuje šolska reforma, bi se vsak učitelj (pa naj je tudi našega rodu), ki bi bodisi iz lahkomiselnosti, bodisi iz strahu šel preko tega, nam zajamčenega prava — zagrešil proti svoji duši, a tudi proti dobremu glasu Italije.

Vojni vjetniki v Rusiji

Prejeli smo sledeče poročilo o vojnih pogrešancih:

Drozgič Josip prebiva v Riasanu in je prosil za povratek v domovino z ženo in z eno hčerko. Isti poroča o nekem Josipu Forzarju iz Campolongo in o Ivanu Kučeku z Reke; oba sta poročena in bi se rada vrnila s svojima družinama. Rad bi se vrnil tudi Ermando Poje iz Salurna.

Vsi ti štirje dobe potne liste in bodo v kratkem na povratku v domovino.

Iz Rusije se potrjuje, da so prejele oblasti vse sezname in te oblasti zagotavljajo, da se napravijo vse poizvedbe glede bivališča pogrešancev.

Mnogi vjetniki, bivajoči v Rusiji, so se obrnili s pismi naravnost na italijansko poslaništvo, tako piše:

Milić Marij: «...sem ločen od svojcev že od leta 1916., ne godi se mi prav dobro, nimam nobenih poročil od svojcev, sem poročen in sedaj se mi je rodila hčerka. Zelo srečen bi bil, če bi mogel videti zopet svojce, saj potem bi se rad vrnil v Rusijo, kjer se mi je posrečilo si z velikim trudom sezidati malo hišico....».

Daprè Peter: «...mislim odpotovati, čim prej mogoče, sem delavec, dobivam samo hrano, denarja nič. Veseli me, da bo vožnja brezplačna. Zahvaljujem se za poslano podporo za zdravila...».

Zgubin Avgust iz Podgore: «...Dobil sem 50 rubljev, sedaj se dam slikati, sliko pošljem po pošti. Z mesecem oktobrom upam, da bom že na poti...».

Tajništvo Goriškega pokrajinskega odbora političnega društva «Edinost» odpošlje te dneve seznam in bo tako odpošiljalo od časa do časa take sezname, čim se nabere dovolj priglašenih pogrešancev. Kakor že omenjeno, naj obsegajo podatki: ime in priimek, očetovstvo, materinstvo, rojstno leto, rojstni kraj, regiment, pri katerem je služil, leto, ko je bil vjet, zadnji naslov iz Rusije in morebitne pripombe.

Goriško tajništvo pol. društva «Edinost» v Gorici, Via Carducci 7. I.

— **Pričetek pouka na tolminskem učiteljišču.** Redni pouk na učiteljišču v Tolminu začne v pondeljek dne 19. oktobra. Dijaki se vnovič opozarjajo, da vložijo pravočasno prošnje za vpis na tajništvo učiteljišča. — Ravnatelj.

— **Opozorilo izseljencem.** Tukajšnja kr. kvestura opozarja, da ni za izseljence v Kolumbiji za sedaj nikakih dobrih izgledov za delo, ker se nahaja dežela v veliki krizi.

— **Naznanitev vozil.** Radi odmere cestnine se morajo po naredbi tukajšnje občinske uprave naznaniti občinskemu davčnemu oddelku soba št. 28, do 15. oktobra 1925. v posesti oseb bivajočih na tleh tržaške občine. Vozilo je treba prijaviti, tudi če ga je njega lastnik pozneje prodal. Nadalje je treba prijaviti tudi vsa tista vozila, ki so bila kupljena v prvi polovici letošnjega leta. Ni pa treba naznaniti vozil, ki služijo le kmetijstvu in ako se rabijo le na dotičnem posestvu, dalje državna vozila, vozila bolnišnic, rešilne postaje.

— **Proslava obletnice odkritja Amerike.** — Včeraj, na dan obletnice odkritja Amerike po Krištofu Kolumbu, so bile na javnih poslopjih izvešene zastave. Zvečer so bili sedeži javnih uradov razsvetljeni. Vlada je pred kratkim proglasila obletnico odkritja Amerike za dan obče slavnosti.

Društvene vesti

— **Pevsko društvo «Ilirija».** Danes ob 20.15 redna pevska vaja za vse glasove. Točnost. Odbor.

SPORT

— **V. V. hazene** bo imelo v sredo točno ob 8.20 svojo redno sejo v navadnih prostorih. Dnevni red: prvenstvene tekme. — Načelnik.

— **Iz Opatije.** Š. K. «Olymp» - Opatija — T. K. D. «Atena» - Ljubljana 3 : 5 (0 : 3). — Korneri 15 : 13 za Olymp. — U nedelju 4. o. mj. gostovala je naša hazena-družina u Ljubljani, gdje je odigrala prijateljsku utakmicu sa tamošnjom «Atenom». Igra sama bila je u prvom poluvremenu potpuno otvorena, a u drugom postala je živa i oštra. Premoć i tempo «Olympa» dolazio je sve to više do izražaja, što se je igra prema koncu bližala, kako to jasno pokazuje rezultat.

«Atena» ima da zahvali samo izvrsnoj vratarici Cimperman, da se rezultat igre nije preokrenuo. Napomenuti valja, da je «Olymp» prispjevsi nakon 15-satnog putovanja u Ljubljanu, morao odmah da nastupi. Na samu igru uplivao je znatno ne ravan i skliski teren.

Navala «Olympa» nije pružila ono što smo od nje očekivali, jer usled slabog startanja krila bijaše centarici onemogućen svaki rad.

Obrana igrala je previše defenzivno, te joj preporučujem da tačnije provede dodavanje lopte. Istaknula se jedino vratarica svojim sigurnim i lijepim stilom, koja je spasila mnoge teške situacije.

Na strani «Atene» istakla se osobito navala svojom kombiniranom igrom. Od obrane ističu se posebno vratarica i back, koji su uvijek na mjestu.

Iz tržaškega življenja

Grozna nesreča pri prehodu čez železniško progo pri Miljah

Vlak razbil kmetiški vozček. - Ena oseba ubita, druga težko ranjena.

V nedeljo predpoldne se je kmet Anton Razmann, star 61 let, iz Lussana pri Piranu, odpravil s svojo 55- letno ženo Ivanko v Milje, kamor sta bila povabljena na neko svatovanje. Napotila sta se tja s kmetiškim vozičkom, h kateremu je bil vprežen osliček. Okoli poldne se je voziček bližal Miljem in svata sta se v duhu že veselila radostne domače slavnosti. Toda človek obrača, Bog obrne. Ko je voziček dospel v Lazaret, kjer gre cesta črez progo poreške ozkotirne železnice, in vozil ravno preko tira, je nenadoma prisopihal mešani vlak št. 6333, namenjen v Poreč. Bodisi da ga Razmann ni pravočasno zapazil, bodisi, da se je žival predogo obotavljala na tiru, hlapon je trčil z vso silo ob voziček, ga popolnoma razbil in pomendral z njim vred tudi nesrečna svata, ki nista utegnila skočiti na tla. Ko je strojevodja črez kakih 100 metrov ustavil vlak, se je potnikom, ki so prihiteli ponesrečencema na pomoč, nudil strašen prizor: kraj tira je ležalo v luži krvi strašno razmesarjeno truplo Razmannove; noge so ji bile popolnoma odrezane od života in poleg tega je imela nesrečnica še druge grozne poškodbe, radi katerih je v par trenutkih izdihnila. Nedaleč od nje je stokal njen mož, ki je imel desno nogo strašno razmesarjeno in zlomljeno v stegnu ter več reber polomljenih. Medtem ko so navzočni za silo obvezali ranjenca, je bil poklican telefoničnim potom na pomoč zdravnik rešilne postaje, ki je dal prepeljati nesrečnega Razmanna v mestno bolnišnico. Ako ne podleže prav lahko mogočim komplikacijam, se bo moral zdraviti najmanj dva meseca.

Na lice mesta se je pozneje podala sodna komisija, da ugotovi prve podatke o vzrokih nesreče. Dočim je bil voz, kakor rečeno, popolnoma razbit, je ostal osel na čudežen način nepoškodovan. Truplo Rrazmannove je bilo prepeljano v mrtvašnico v Miljah.

— **Smrtna padec pomorščaka.** Včeraj zjutraj se je pripetila v Lloydovi ladjedelnici tragična nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. Na parniku «Leopolis», ki ga tam popravljajo, je bil včeraj zaposlen poleg drugih delavcev tudi 32-letni pomorščak Ivan Valente, stanujoč v ul. Guardia št. 12. Ker je bilo treba menjati zgornji del parnikovega jambora, je Valente okoli 8. ure dobil nalog, naj odveže nekatere vrvi, pritrjene čisto na koncu jambora. Hoteč izpolniti ta nalog, je Valente splezal na jambor, visok kakih 27 metrov. Priplezal je skoro do vrha, ko se je jambor, očividno močno trhel, nenadoma prelomil na dvoje; zgornji del, katerega se je oklenil Valente, je treščil z njim vred na krov. Nesrečni pomorščak je pri tem obležal nevarno poškodovan. Navzočni delavci, ki so se komaj ognili padajočemu jamboru, so priskočili k nezavestnemu tovarišu in ga prenesli v obvezovalnico ladjedelnice, kjer pa je siromak kmalu potem izdihnil. Pri strašnem padcu si je revež, kakor je ugotovil na lice mesta poklicani zdravnik rešilne postaje, prebil črepinjo, polomil več reber in zadobil tudi druge težke notranje poškodbe. Po oblastvenem izvidu je bilo truplo prepeljano v mrtvašnico mestne bolnišnice.

V znak sožalja radi grozne nesreče, ki je vzbudila med delavstvom zemo mučen vtis, je bilo delo v ladjedelnici prekinjeno.

— **Nesreča ali samomor?** Predpreteklo noč okoli 1. ure se je ljudem, ki so šli mimo hiše št. 51 v ulici XX Settembre, nudil pretresljiv prizor. Z okna v drugem nadstropju omenjene hiše, je zadonel obupen krik in v naslednjem trenutku je treščila na cestni tlak mlada ženska. Ko so se navzočni zdramili iz hipnega presenečenja, so priskočili k neznanki, ki je obležala nezavestna, in jo položili v neki slučajno mimo vozeči avto, s katerim je bila nemudoma prepeljana v mestno bolnišnico. Toda tam je zdravnik mogel samo ugotoviti, da je mlada neznanka že mrtva. Smrt je morala biti skoro hipna, kajti nesrečnica, ki je bila pozneje spoznana za 30-letno uradnico Ano Zutich, stanujočo pri svoji teti Olgi Polaček v ulici XX Settembre št. 51, je imela zdrobljeno črepinjo in težke notranje poškodbe. — Polačekova, je pozneje izjavila, da Zuticheva v zadnjem času nikakor ni kazala, da bi bila sita življenja, ker da tudi ni imela povoda zato; radi tega je mnenja, da je Zitichева padla po nesreči z okna Ta razlaga je pa sevda malo verjetna. Verjetnejše je, da gre za samomor. Vzroke svojega obupnega koraka pa je nesrečna uradnica vzela s seboj v grob.

— **Nevaren padec otroka.** 3-letni Alfonz Stupar, stanujoč v št. Petru na Krasu, se je v nedeljo skobacal doma na okno, odkoder je opazoval druge otroke, ki so se igrali pred hišo. Pri tem je pa radovedni dečko, ker se je preveč nagnil naprej, izgubil ravnotežje in strmoglavil iz višine kakih 5 metrov na spodaj ležeče dvorišče, kjer je obležal s prebito črepinjo. Oče je prenesel ubogega otroka v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurgični oddelek; zdravniki imajo malo upanja, da bo ubožec okreval.

— **Trdno, mogoče za vedno je hotel zaspati** 23-letni uradnik Edvard Ruzzier, kajti predsinočnjim je v ulici Risorta št. 1, zavžil hkrati kar 7 pastilj nekega uspavalnega sredstva. — Vznemirjeni radi njegovega jočanja so domači poklicali na pomoč zdravnika rešilne postaje, ki je dal prepeljati mladeniča v mestno bolnišnico. Njegovo stanje ni nevarno.

— **Kavalirski avtomobilist.** V nedeljo popoldne okoli 14. ure je avto, ki ga je vodil inž. Ludvik Inisch, stanujoč v ulici Canova št. 22, podrl na cesti nad Barkovljami 33-letnega zidarja Antona Pertot, stanujočega v Barkovljah št. 889. Ker je Pertot pri tem zadobil precej hude poškodbe, ga je inž. Inisch, ki je takoj ustavil svoj avto, spremil domov, nato šel dalje svojo pot. Pred odhodom je bil še tako prijazen, da je potolažil Pertota s svojo vizitko. Toda kmalu tej tolažbi se je Pertot počutil tako slabo, da so morali domači poklicati na pomoč zdravnika rešilne postaje, ki je, ugotovivši, da ima mož razen drugih poškodb najbrž tudi zlomljeno hrbtenico, dal prepeljati Pertota v mestno bolnišnico, kjer bo moral ležati kake 3 tedne, če ne še delj.

Collarichev izbruh jeze in obupa

pri zaslišanju tovariša umorjenega orožnika

Tekom včerajšnje razprave se je nadaljevalo zaslišanje prič. Prva je prišla na vrsto služkinja Frančiška Cettineo, ki je služila pri dr.ju Licaussiju v času, ko je bil ta okraden po Collarichu. Priča je povedala, da je dne 28. julija 1923 — dan, v katerem je bila izvršena tatvina — šla zvečer z doma, ker jo je neka gospa povabila na večerjo. Pred odhodom je skrbno zaklenila vsa vrata. Ko je večerjala, je prihitela njena znanka Alojzija Dressich in ji povedala, da so vdrli v vilo dr.ja Licaussija tatovi. Ko je hitela domov, je medpotoma srečala svojega gospodarja, ki pa je bil že obveščen o tatvini.

Na vprašanje predsednika, če je koga sumila tatvine, je priča odvrnila zanikalno; rekla pa je, da je poznala De Rossija, ker je delal pri sosedu Bilusu, ni ga pa nikoli videla v pisarni dr.ja Licaussija.

Priča Alojzija Dressich je izjavila, da je zvedela za tatvino od soseda Cosentini, ki je videl bežati nekoga iz vile s culami; tako je hitela obvestit Cettineovo.

Predsednik je nato prečital zapisnik, tičoč se izjav priče Huga Cosentini, ki je odsoten. Iz zapisnika je razvidno, da je Cosentini prvi odkril tatvino in tudi prvi pohitel v vilo, kjer je našel pisarno dr.ja Licaussija v največjem neredu, dočim je bila v drugih sobah vsaka stvar na svojem mestu.

Po prečitanu zapisnika je predsednik vprašal Colaricha, odkod je zvedel, da je stanovanje dr.ja Licaussija brez nadzorstva in kdo je dobil četrti delež plena. Na prvo vprašanje je Collarich odgovoril, da je zvedel to od De Rossija, glede drugega pa je nevoljno dodal, da ne ve.

Collarich — «politični preganjanec».

Priča Ivan Vidovich je na tozadevno vprašanje predsednika izjavil, da je spoznal Collaricha nekega dne, ko se mu je predstavil za političnega preganjanca in ga z grožnjami prisilil, da mu je dal zavetje. V prvih jutranjih urah, ko so potrkali na vrata policijski organi, je Collarich skočil skozi okno in zbežal; pri tem je streljal na orožnika Ferrara. Tistega dne mu je Collarich tudi povedal, da sovraži De Rossija, ker da je ta fašist. Dalje mu je rekel, da hoče rešiti svoje prijatelje in se maščevati nad sovražniki. Glede tatvine v vili dr.a Licaussija pa mu je Collarich povedal, da ga je k temu zločinskemu dejanju nahujskala neka oseba, ki se je v istem času, ko je on kradel, nahajala v družbi dr.ja Licaussija.

Na te besede je Collarich planil pokonci in zavpil: «Zanikujem, da bi bil kdaj to rekel!»

Priče Miletta Cattaneo, Pierina Amedea in bile postranske važnosti izjave priče Armanda postranske važnosti izjave priče Armanda Guarnier, krčmarja Frana Sillich in Frančiške Ambrosi.

Precej zanimanja in smeha pa so povzročile izjave priče Marije Agolanti, ki je imela z obtožencem Bilusom nezakonskega otroka in pri kateri je stanoval dr. Licaussi.

«Ako me zvabite v past, vas ubijem!»

Zanimive so bile tudi izjave priče Irene Felcher, ki je posredovala med Collarichem in drjem Licaussijem. Felcherjeva je povedala, da je Licaussi nekega dne po tatvini izrazil željo, da bi se rad sestel s Collarichem. Ker je poznala Collarichevo sestro, se mu je ponudnila za posredovalko. Potem ko je povedala zadevo Collarichevi sestri, je nekega dne srečala Collaricha in mu povedala željo dr.ja Licaussija. Čeprav se je bal, da ga hočejo zvabiti v kako past, je vendar sprejel predlog. Ukazal ji je, naj gre naprej, sam pa je šel za njo z neperjenim revolverjem in jo opozoril: «Ako me me zvabite v past, vas ubijem!» Tako ga je spremila v stanovanje dr.ja Licaussija, kjer je tudi prisostvovala razgovoru dr.ja Licaussija z Collarichem. Govorila sta o osebah, o katerih je dr. Licaussi sumil, da so organizirale tatvino, oziroma da so nahujskale Collaricha. Ta je izjavil, da je izvršil tatvino v družbi De Rossija in pred dr.jem Licaussijem tudi napisal pismo, v katerem je pojasnil, kako je izvršil tatvino. Collarich je pri tej priliki izjavil svoje obžalovane nad tatvino, h kateri da ga je pa nahujskala neka tretja oseba, ki mu je tudi dala natančna navodila. Na podlagi teh informacij je tudi takoj našel plen. Tekom razgovora je Collarich vprašal dr.ja Licaussija, koliko denarja je bilo v miznici, in ko mu je ta povedal, da ga je bilo v znesku kakih 100.000 lir, je vzrojil: «Kako? Toliko?! Potemtakem so me tovariši osleparili, ker so rekli, da so našli le 8000 lir!» Nato je totovaj odšel.

Po zaslišanju Felcherjeve je bil pozvan v dvorano orožnik Vallotta, tovariš orožnika Consalterja, ki ga je umoril Collarich. Vallotta je povedal sledeče: «Nahajala sva se s Consalterjem v kraju Monte Castagner, kar naletiva na dva neznanca, izmed katerih je bil eden Neffat, drugi pa, kakor sem pozneje zvedel, Collarich, ki se je izdajal za Marijana Rocco. Hotela sva ju aretirati, toda Collarich je ustrelil in ubil mojega tovariša. Tudi Neffat je streljal name in me ranil».

«Tudi jaz bi bil lahko poštenjak, tudi jaz sem ljubil...»

Ko je Vallotta odgovarjal na razna vprašanja predsednika, ga je Collarich pogostoma prekinil in popravljal njegove izjave. Tako je tudi poudaril, da ga je Vallotta zgrabil za vrat ter da si je pri ruvanju z njim raztrgal jopič. Na te Collaricheve besede je Neffat vzkliknil: «Ni res, ne govori resnice!» Ta opomba Collaricha zelo razljutila; divji besnosti je pričel tresti železne droge kletke in zavpil: «Res je, res. Kar sem rekel, je gola resnica! Če bi me ne bil zgrabil za vrat, bi ne bil streljal. On je kriv, da sem postal razbojnik. Tudi jaz bi bil lahko ostal poštenjak, ker tudi jaz sem ljubil in še ljubim pošteno dekle.» Pri teh besedah je namignil na obtoženko Jurmanovo.

Nato je Collarich v svoji obupni jezi začel preklinjati orožnike; končno se je zgrudil na svojo klop in se zgrabil za glavo.

Incident je napravil na navzočno občinstvo globok vtis.

Tekom zaslišanja policijskega komisarja Stagnija, ki je opisal, kako je skušal uloviti Collaricha, je ta pogostoma prekinil pričo in naposled zarjovel: «Norec!»

Da omogoči nadaljnje zaslišanje priče, ga je dal predsednik odvesti iz dvorane.

(Razprava se nadaljuje).

Vesti z Goriškega

— **Splošno slov. žensko društvo v Gorici** otvori v sredo dne 14. t. m. ob 3. uri popoldne v društveni sobi v ul. sv. Ivana 7 svoj že napovedani tečaj za ročna dela. Gospe in gospodične, ki se za ta tečaj zanimajo, naj prineso s seboj materijal za ročno delo, katero bi rade napravile, ter vse šivalne potrebščine, kot škarje itd.

One članice, ki še niso poravnale zastale članarine, so vljudno naprošene, da to store čim prej. Uradni dan je vsako sredo od 3. do 4. ure popoldne.

— **Terorističen atentat ali maščevanje?** V soboto ob 10.45 zjutraj je dostavil poštni sluga Bizjak v urad postajenačelnika na južni postaji v Gorici jutranjo pošto. Med dostavljeno pošto se je nahajal tudi zavoj, ki je nosil na zunanji strani napis «Mesečni zemljedelski pregled» in ki je bil naslovljen na «postajenačelnika državne železnice v Gorici». Sodeč po poštnem pečatu in njega zunanjosti, je bil zavoj oddan na pošto v Brescii v petek in bi moral vsebovati kako revijo.

Par minut pred poldnevom je pričel namestnik postajenačelnika Artur Michelitsch odpirati pošto, medtem ko je postajenačelnik Del Grande mirno sedel na bližnjem divanu. Končno je prišel pri odpiranju in pregledovanju pošte na vrsto tudi oni zavoj, kateri se je že prej zdel malo sumljiv uradnici Alojziji Rutar. Ko je Michelitsch prerezal nit, s katero je bila zvezana notranja vsebina zavoja, takrat se je razlegel silen pok, soba postajenačelnika se je zavila v črn dim in iz nje so doneli obupni klici na pomoč. Mesto na ovitku napovedane revije se je namreč nahajal v zavoju peklenski stroj, ki je ob prerezanju vrvice eksplodiral s strašnim treskom. Na mesto nesreče je bil nemudoma pozvan «Zeleni križ», ki je prepeljal v bližnji sanatorij sv. Justa precej težko ranjenega namestnika Michelitscha, medtem ko je bil še težje ranjeni postajenačelnik prenešen v sanatorij na nosilkah, še predno je prispel voz «Zelenega križa». Primarij sanatorija dr. Sussig je takoj pristopil k operaciji postajenačelnika, ki je imel globoke rane na glavi in pretesene možgane. Njegov namestnik Michelitsch je sicer tudi precej težko ranjen na rokah in obrazu, vendar njegove rane niso ravno nevarne. Pa tudi zdravstveno stanje postajenačelnika Del Grande, ki je bilo v soboto naravnost obupno, se je pozneje znatno zboljšalo.

Prvotni vtis v mestu je bil, da je kdo iz maščevanja poslal goriškemu postajenačelniku oni smrtonosni dar. Ali ker se je dogodil docela enak zločin pred dnevi tudi v Bologni, kjer je bil poslan zdravniku dr. Sassoli docela enak dar, sta policija in sodna oblast, ki sta takoj uvedli preiskavo, mnenja, da ima posla s kako zaroto teroristov, ki pripravljajo te vrste atentatov.

— **Jugoslovenski romarji na Sv. Gori.** V nedeljo je prispelo s posebnim vlakom v Gorico nad 400 jugoslovenskih romarjev iz Gorenjske, ki so se potem podali na Sv. Goro, kjer so ostali čez noč. Včeraj so se romarji zopet povrnili v svojo domovino.

— **Točenje novega vina.** Goriški mestni komisar naznanja, da bo točenje novega vina dovoljeno s 24. t. m. Kdor bi se drznil prej točiti letošnjo vinsko kapljo, naj ve, da bo strogo kaznovan. Seveda, ako mu pridejo na sled.

— **Velikanska potrtost med goriškimi sportniki.** Ko je pred približno dvema mesecema na igrišču v Gradiški padla odločitev, da preide nogometno moštvo spotrnega kluba «Pro Gorizia» v II. divizijo, tedaj je zavladalo v goriških sportnih in tudi nesportnih krogih velikansko veselje. V nedeljo, dne 4. t. m., je bilo goriško nogometno moštvo že svoj prvi boj za prvenstvo v II. diviziji z nogometnim moštvom moštvom iz Vicence, ki je jako nevaren tekmec. Deloma radi dobre igre, še več pa radi tega, ker sta bila skoraj takoj v začetku izključena iz igre dva od enajstih nasprotnikov iz Vicenze, je izšlo goriško moštvo iz prvega boja razmeroma jako častno (3:0). V nedeljo je bilo goriško moštvo svoj drug boj za prvenstvo v Reki z moštvom tamkajšnjega kluba «Gloria», pa je doživelo strašen poraz (0:6). Ko se je raznesla vest o tem strašnem porazu po mestu, je zavladala med goriškimi sportniki velikanska potrtost. Do poznih nočnih ur so se zbirali v gruče po kavarnah in ulicah ter kislih obrazov razgovarjali o strašnem udarcu, ki je zadel njihove ljubljence, in o njega vzrokih. Kakor je žoga okrogla, tako je tudi sreča opoteča! è

Gospodarstvo.

— **Izvoz svežih sliv iz Brčkega.** Bosansko mestece Brčko, ki leži na desnem bregu Save in ob železniški progi Vinkovci - Gunja, slovi radi svojega izvrstnega trga bosanskih sliv. V razdobju med 7. avgusta in 25. septembra t. l. se je izvozilo iz Brčkega v Avstrijo 2,403.911, v Čehoslovaško 201.715, v Madžarsko 211.287, v Nemčijo 192.543 in v notranjost Jugoslavije 13.689 kg svežih sliv. Ves izvoz je dosegel 3,028.154 kg.

— **Listnica uredništva.** V našem uredništvu leži neko pismo tvrdke F. Pavlišta, Praha - Karlin, naslovljeno na Maksa Gulič v Trstu (brez navedbe ulice). Na pošti pa je nekdo prečrtal na kuverti ime Gulič in zapisal Cotič. Zato smo pismo sprejeli.

Borzna poročila.

DEVIZE:

Trst, 12. oktobra. Amsterdam od 1000.— do 1024.— Belgija od 112.— do 114.—; Pariz 115.— do 115.50 London od 120,85 do 121.15; New York od 24.90 do 25.05; Španija od 353.— do 363.—; Švica od 479.— do 483.—; Atene od 34.— do 35.25; Berlin od 590.— do 600.—; Bukarešt od 11.70 do 12.25 Praga od 74.— do 74.50; Ogrska od 0.0346 do 0.0360; Dunaj od —.850 do 860.—; Zagreb od 44.40 do 44.75.

Benečijske obveznice 67.00.

VALUTE:

Trst, 12. oktobra. Avstrijske krone od 0.0345 do 0.0360; dinarji od 44.75 do 44.—; dolarji od 24.80 do 25.—; novci po 20 frankov od 94.— do 95.—; funt šterling od 120.75 do 120.10.

MALI OGLASI

VAJENCA ali poltežaka za trgovino jestvin, iščem. Molin grande 16. 1463

POMOČNIKA, močnega, za skladišče, 16 do 18 let starega, sprejme Kmetijsko-trgovsko društvo v Trstu, Via Raffineria 4. 1462

ČEVLJARSKI vajenec se išče v ulici Pietà 31. 1464

BABICA, avtorizirana, diplomirana sprejema noseče, Adele Emerschitz-Sbaizero, Forneto 10 (podaljšana Ginnastica) lastna vila, telefon 20164 1277

VOZ, velik, na lojtrance, se proda za L 600.— Via Petronio 2/III. 1456

BABICA, avtorizirana sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 64

Proda se v Ajdovščini

sredi trga, na najprometnejšem mestu,

HIŠA z dobro vpeljano gostilno in mesnico in zemljišče.

Ponudbe sprejema odvetnik dr. Fornazarič v Ajdovščini do dne 17. oktobra t. l. 708

KRONE po 2.15

plačuje 62

ALOJZIJ POVH, Piazza Garibaldi 2

prvo nadstropje

Pazite na naslov! Pazite na naslov!

ZOBOZRAVNIK

Dr L. MERMOLJA

specijalist

za zobne in ustne bolezni

sprejema

v Gorici na Travniku št. 5, II.

od 9–12 in od 3–5 (67)

Predno kaj nakupite, obiščite 46

Veliko skladišče pohištva

tvrdke

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rettori št. 1 — Via Malcanton št. 7-13

Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosi pohištva v velikiizberi.